

Pensioenregelgeving in een nieuw jasje

Het is 5 september 2019. Terwijl ik dit artikel schrijf, is in de Tweede Kamer een debat gaande over de lage dekkingsgraden bij pensioenfondsen in combinatie met de afspraken uit het Pensioenakkoord. De euforie van begin juni dit jaar na het sluiten van dat Pensioenakkoord lijkt plaats te maken voor grote zorgen. Niet alleen bij de Kamerleden, maar ook bij burgers. Het geeft ook wel aan hoe moeilijk het is om een pensioenboodschap goed uit te leggen. Het Pensioenakkoord bevat namelijk veel aspecten waarbij de nadruk in de communicatie vooral gelegen heeft op de AOW-leeftijd en het verminderen van de kans op het verlagen van werkgeverspensioen. Alleen al de tweede helft van de vorige zin is moeilijk uit te leggen en zou zo maar begrepen kunnen zijn als: 'de verlagingen zijn van de baan'. Het gaat er vaak niet zozeer om wat juridisch juist is verteld of afgesproken, maar vooral hoe de boodschap op de ontvanger overkomt.

OUDE WIJN IN NIEUWE ZAKKEN?

Terugkijkend naar een eerdere bijdrage van Alfred Kool en mijzelf in De Actuaris van oktober 2010 lijkt er in de afgelopen negen jaar niet veel te zijn veranderd.¹ Ook toen ging het over dalende rekenrentes en lage dekkingsgraden die later het uitblijven van indexaties en pensioenverlagingen tot gevolg hadden. Maar in die tijd ging het ook over hoe communicatie zou kunnen helpen om het onbewuste wantrouwen van burgers in pensioen om te zetten in bewust vertrouwen. Is er dan in negen jaar tijd helemaal niets veranderd? Dat ligt gelukkig iets genuanceerder. Sinds 6 januari 2011 kan iedere ingezetene van Nederland een totaalbeeld inzien van zijn pensioensituatie in de eerste en de tweede pijler op MijnPensioenoverzicht.nl. Deze website wordt jaarlijks zo'n 6 miljoen keer bezocht. Daarnaast heeft de Wet Pensioencommunicatie ervoor gezorgd dat er meer aandacht is voor de risico's die verbonden zijn aan werkgeverspensioen.² Pensioen-uitvoerders geven tegenwoordig ook inzicht in de netto hoogte van het pensioen, waar anno 2010 bruto pensioenbedragen de standaard waren.

Ook maken veel pensioenuitvoerders gebruik van de mogelijkheid om de deelnemer gelaagd te informeren en begeleiden zij hun deelnemers digitaal steeds meer in kennis over de financiële consequenties van levensgebeurtenissen. Deelnemers krijgen een half jaar voor hun pensionering via de mijn-omgeving persoonlijke informatie aangeboden die meteen inzichtelijk maakt wat de financiële consequenties zijn van keuzes zoals eerder of later pensioneren, of het uitruilen van partnerpensioen voor ouderdompensioen. Ook geavanceerdere tooling zoals het tonen van de gevolgen van een mogelijke echtscheiding wordt door sommige pensioenuitvoerders aangeboden. Tot slot is vanaf 30 september 2019 op MijnPensioenoverzicht.nl de navigatiemetafoor beschikbaar, waarin deelnemers niet alleen de verwachte hoogte van het pensioen kunnen terugvinden, maar ook inzicht wordt gegeven in de risico's rondom en de koopkracht van dit pensioen. Kortom, we zien nog steeds dezelfde uitdagingen maar er is in de pensioen-communicatie ook veel verbeterd.

VAN KENNIS NAAR GEDRAG

Waar eerst de focus lag op kennisdoelen – de deelnemer proberen te laten snappen hoe pensioen in elkaar zit – komt steeds meer het besef dat het gaat om gedragsdoelen – ervoor zorgen dat de deelnemer bijvoorbeeld de juiste keuzes maakt. Dit begint bijvoorbeeld al met de simpele vraag: hoe kunnen we ervoor zorgen dat er nog meer bezoekers naar MijnPensioenoverzicht.nl gaan? Daarnaast blijft het belangrijk om te zoeken naar manieren om informatie over risico's goed over te kunnen brengen. Veranderingen van het pensioen – verhogen en verlagen – zullen in de toekomst vermoedelijk jaarlijks plaatsvinden. Met de introductie van de navigatiemetafoor hebben we slechts een begin gemaakt met het verstrekken van persoonlijke informatie over deze risico's. Onderzoek naar de doeltreffendheid van dit soort middelen moet blijven doorgaan om doorontwikkeling te stimuleren.

Ing. H.W.A.M. van den Bosch AAG werkt als senior toezichthouder pensioenuitvoerders bij de Autoriteit Financiële Markten.

INFORMATIE, KEUZEBEGELEIDING EN EEN PASSENDE PENSIOENREGELING

Kennis over pensioen is echter niet de heilige graal om ervoor te zorgen dat de burger (financieel) onbezorgd van zijn oude dag kan genieten. Pensioen wordt als heel ingewikkeld ervaren. Uit verschillende onderzoeken naar pensioenbewustzijn weten we dat slechts een beperkt deel van de deelnemers pensioeninformatie leest, en weer een beperkt deel daarvan er iets mee doet. Daarnaast wordt pensioen mede onder invloed van het Pensioenakkoord steeds individueler en heeft dit akkoord onder andere tot doel dat 'het pensioenstelsel transparanter, begrijpelijker, beter uitlegbaar en persoonlijker maakt en beter aansluit bij de ontwikkelingen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt'.³ De consequentie hiervan is dat er in de nu voorgestelde contracten vermoedelijk ook meer keuzes en maatwerk worden geboden, waardoor de verantwoordelijkheid voor het pensioen en de risico's eromheen bij de deelnemer worden neergelegd. Kortom, informatie zorgt er maar voor een beperkt deel voor dat deelnemers de juiste keuzes maken en daarmee optimaal beschermd worden tegen ongewenste risico's. Om het doel van een financieel onbezorgde oude dag te bereiken is het belangrijk om ook op twee andere aspecten te focussen: keuzebegeleiding van deelnemers en de vraag of de pensioenregeling goed past bij de kenmerken van de deelnemers. Dit is waarom de Autoriteit Financiële Markten (AFM) als toezichthouder op pensioen-uitvoerders niet alleen kijkt naar informatie, maar ook keuzebegeleiding en de passendheid van de pensioenregeling beoordeelt.

VARIABELE PENSIOENUITKERINGEN

In 2018 – 2019 heeft de AFM onderzoek gedaan naar onder andere de passendheid van variabele uitkeringsproducten bij verzekeraars⁴. Uit dit onderzoek bleek onder andere dat de opzet van deze regelingen zeker voor verbetering vatbaar was. Aangezien pensioenfondsen deze individuele regelingen ook aanbieden, en vermoedelijk in de toekomst vaker zullen voorkomen na de implementatie van het Pensioenakkoord, neemt het belang van de passendheid van deze regelingen en de keuzebegeleiding daarbinnen ook toe.

WET- EN REGELGEVING

In ons huidige stelsel is bescherming van de deelnemer tegen financiële tegenvallers op de pensioendatum een belangrijke functie van de wet- en regelgeving. Er bestaat uiteraard al een set aan beschermingsmaatregelen in de huidige Pensioenwet (Pw). Deze bescherming is echter in onze huidige defined benefit-wereld voornamelijk gericht op prudentiële eisen voor uitvoerders van uitkeringsovereenkomsten. De toename van het keuzeaanbod en het aansluiten op de trend van individualisering op het gebied van financiële wensen maakt dat ook in de wet- en regelgeving aanvullende maatregelen voor premieregelingen nodig zijn. Deze voorschriften op het gebied van keuzebegeleiding en passende producten kennen we al in de Wet Financieel Toezicht (Wft) en geldt onder andere voor pensioenregelingen die door verzekeraars en premiepensioeninstellingen worden uitgevoerd.

EEN TOEKOMSTPERSPECTIEF

Optimale passendheid van de financiële situatie van een deelnemer hangt natuurlijk niet alleen af van het werkgeverspensioen. Het is daarmee ook niet enkel afhankelijk van een nieuw pensioencontract en de bijbehorende wet- en regelgeving. Ook de hoogte van je AOW-uitkering, of je een koop- of een huurhuis hebt en hoeveel uitgaven je (naar verwachting) hebt, zijn belangrijke onderdelen van de informatie die je nodig hebt om die passende financiële situatie nu en in de toekomst te bereiken. Deze informatie is voor het overgrote deel nu al digitaal beschikbaar, echter via verschillende portalen. Een lonkend toekomstperspectief zou kunnen zijn om deze informatie digitaal bij elkaar te brengen zodat financiële planning een stuk eenvoudiger wordt. De tooling is immers direct beschikbaar voor de burger of indirect via een financieel planner, de data zijn geverifieerd omdat ze rechtstreeks van de bronadministratie komen, en het is eenvoudiger om persoonlijke voorkeuren mee te nemen in deze tooling. Het is hierbij wel van belang dat de data veilig kunnen worden geleverd en dat je als burger kunt vertrouwen op het behoud van je privacy. Met de

introductie kortgeleden van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zijn deze voorwaarden in theorie voor een groot deel al geborgd. Nu moet de praktische invulling nog handen en voeten krijgen waarbij een hoogwaardige digitale identiteit een belangrijke rol zal spelen.

TOT SLOT

Het debat in de Tweede Kamer is voor vandaag afgelopen. De zorgen over de mogelijke pensioenverlagingen zijn er nog steeds. Kamerleden en vakbonden willen dat de minister een oplossing voor de aanstaande verlagingen zoekt. In ieder geval om 'onnodige kortingen te voorkomen'. Ook het verzoek om de rekenrente te verhogen komt regelmatig aan de orde. De discussies over pensioen gaan nog steeds over dezelfde ingewikkelde thema's als tien jaar geleden. In die zin is er inderdaad weinig veranderd. Misschien is het niet zo vreemd dat burgers het lastig vinden om te begrijpen wat er nu precies aan de hand is. Wat ze wel begrijpen is dat het vermoedelijk zal leiden tot minder pensioen! ■

1 – "Van onbewust vertrouwen naar onbewust wantrouwen", De Actuaris, oktober 2010 https://www.ag-ai.nl/bibliotheek-1.php?action=view&content_id=2207

2 – Op 30 september 2019 is de navigatiemetafoor op MijnPensioenoverzicht.nl ingevoerd. Informatie hierover is te vinden op: <https://www.afm.nl/nl-professionals/doelgroepen/pensioenuitvoerders/navigatiemetafoor>

3 – Zie het advies van de SER "Naar een nieuw pensioenstelsel" van 5 juni 2019: <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2019/naar-een-nieuw-pensioenstelsel.pdf>

4 – Meer informatie over het onderzoek naar de variabele pensioenuitkeringen is te vinden op <https://www.afm.nl/nl-professionals/nieuws/2019/apr/vwp-onderzoek>

Bronnenanalyse onder Solvency II Wat is de dynamiek van de solvabiliteitsratio?

- 5 en 12 november 2019
- Utrecht
- Geaccrediteerd voor 7 PE-punten

www.ag-ai.nl/PermanenteEducatie